Distorsiuni ale comunicării în limba română legate de activitatea de traducere

Constantin MANEA, Maria-Camelia MANEA,
Dănuța-Magdalena PRUNEANU

Contribuția de față își propune să abordeze unele dintre acele cuvinte recente – neologisme propriu-zise, „barbarisme", calchieri, clișee etc. – a căror pătrundere în limba română se datorează, direct sau indirect, activității de traducere din limba engleză. Paradoxal, atât stăpânirea mai degrabă bună, cât și lacunele evidente de cunoaștere a limbii engleze contribuie, fiecare în felul său, la creșterea numărului acestor termeni – dintre care destul de mulți vor rămâne, fără îndoială, în lexicul limbii române – unii ajungând să se numere printre termenii de circulație internațională.

Cu toate că misiunea traducătorului este aceea de a intermedia mediile culturale aflate în contact, nu de a „translitera" simple mesaje de relevanță informativă, adesea lexicul limbii-țintă este afectat de afluxul de termeni obținuți (și) prin nedorita literalitate a traducerilor nefericite, ca și prin fenomenul preluării de forme sau sensuri *calchiate*. Procesul de înțelegere și redare corectă a termenilor și expresiilor este supus transferului itemurilor lingvistice dinspre mediul lor lingvistic obișnuit spre o țintă reprezentată de limba în care se face traducerea. Dacă în acest proces se fac simțite erori și, mai ales, dacă ele încep să nu mai fie percepute ca fiind „corpuri străine" în contextul limbii-țintă, putem asista la o preluare a lor de către aceasta din urmă, ca neologisme propriu-zise. Fără să încerce o abordare de tip normativ, lucrarea își propune să semnaleze câteva aspecte ale „stricării limbii" prin „invazia" de anglicisme neadaptate. Numărul „barbarismelor", al termenilor rău formați și al străinismelor violent „exotice" este din ce în ce mai mare în româna actuală – în mod obiectiv, dar și subiectiv (cauzele fiind multiple: în special autosuficiența, superficialitatea, atitudinea anglomană sau de copiere servilă a originalului, dar și numărul însemnat de „prieteni perfizi" ai vocabularului anglo-american – cu care însă un cunoscător al limbii engleze ar trebui să fie temeinic familiarizat, de exemplu, *aplicație*, *agonie, calificare*, *decadă, decent*, *inginer*, *locație*, *patetic*, *prejudiciu*, *pretext, versatil, vicar*).

Lucrarea de față intenționează să ofere ilustrări ale incredibilei varietăți de situații, contexte și cazuri în care lipsa de nuanțe în gândire sau chiar de logică, lipsa de cultură, lipsa de empatie cu textul tradus sau cu contextul specific ori pur și simplu cunoașterea defectuoasă sau aproximativă a vocabularului celor două limbi în contact duc la generarea de texte (cele mai multe de circulație națională) care abundă în astfel de „barbarisme", clișee anglizante, improprietăți semantico-lexicale și autentice „perle", multe dintre ele ajunse, din nefericire, chiar „cuvinte / expresii la modă". O adevărată *decalcomanie* conduce la apariția de calcuri de diverse tipuri,

BDD-V372 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:50:31 UTC)

de la cele semantice („*experimentezi* altă senzație" – cf. engl. *to experience* "to participate in or undergo; to be emotionally or aesthetically moved by; to feel" (COLL) la calcurile de structură sau morfologice ori cele sintactice (de exemplu, *Care pare să fie problema?*) sau frazeologic-paremiologice (de exemplu, *Când o zbura porcul*). Pe de altă parte, calchierea poate duce la reintroducerea în limbă a unor termeni consideraţi în genere învechiţi, cum ar fi *slujbă* (după modelul engl. *job*). Termenii selectaţi din presa recentă şi discutaţi în lumina consideraţiilor de mai sus dau dimensiunea, tragi-comică, a unei „romgleze" deconcertante, utilizate îndeosebi de ziarişti sau persoane publice, foarte familiarizaţi cu textele în limba engleză (citite şi cel mai adesea traduse din surse anglo-saxone diverse – în majoritate, ziare şi reviste).

Sunt foarte numeroase situaţiile şi contextele aflate în legătură cu lexicul şi îmbogăţirea lui în care se pot detecta aportul sau măcar influenţa muncii de traducere. Când apar erori în această activitate – şi mai ales când acestea au tendinţa să se generalizeze, prin repetare (îndeosebi în uzul impus de mijloacele de comunicare în masă: presă, radio, televiziune, cinema) – atunci vocabularul general al limbii este afectat; deşi lucrarea de faţă nu are în vedere o abordare normativă, trebuie recunoscut faptul că, în astfel de cazuri, eforturile de cultivare a limbii ar trebui să se facă simţite cu prisosinţă. Pe lângă traducătorii buni, calificaţi (şi, unii dintre ei, chiar talentaţi), există şi persoane neavizate care, traducând din limba engleză, pe care nu o cunosc decât aproximativ, pun în circulaţie – în presă sau în media audio-video – „barbarisme" (englezisme, în cazul de faţă), termeni improprii şi clişee verbale neadaptate spiritului limbii noastre. Aceste traduceri nefericite, aproximative sau complet greşite caricaturizează limba română, iar tirajul mare al unora dintre ziarele şi revistele în care apar ori puterea de penetrare a canalelor media care colportează astfel de forme incorecte pot duce (sau chiar duc, în timp) la generalizarea lor, ca modele de limbă acceptabile. Ele dovedesc o lipsă crasă de nuanţă în exprimare şi/sau gândire, lipsa de înţelegere a textului tradus sau a contextului (pragmatic, cultural etc.) în care acesta apare, trădarea logicii elementare sau, pur şi simplu, slaba cunoaştere a vocabularului celor două limbi. Lucrul cel mai important însă este că unii dintre traducătorii (declaraţi sau nu ca atare) sunt de fapt persoane care lucrează în domeniul mass-media şi care, în virtutea cunoaşterii aproximative şi defectuoase a limbii engleze, acţionează ca intermediari într-un trafic lexical din care limba noastră poate să iasă pe de o parte afectată, chiar „urâţită", iar pe de altă parte (să recunoaştem, în mod paradoxal) îmbogăţită.

Barbarismele puse în circulaţie, între altele, de traducerea grăbită, neavizată sau incompetentă a unor materiale de presă (provenind din lumea anglo-saxonă), preluate apoi ca substanţă a unor articole de presă (iar mai apoi ca model de limbă pentru unele persoane publice dornice să epateze prin noutatea vocabularului folosit şi, în final, de către vorbitorii comuni), ilustrează o gamă destul de întinsă de construcţii sau sensuri artificiale, (încă) neromâneşti, neadaptate spiritului limbii de împrumut – de la „englezismul" patent la termenul anglizant „la modă"[1], socotit cel

[1] Termeni pentru care limba engleză foloseşte, între altele, cuvântul *buzz word* "(Informal) a word, often originating in a particular jargon, that becomes a vogue word in the community as a whole or among a particular group" (COLL).

BDD-V372 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:50:31 UTC)

mai adesea „interesant", „exotic" sau „specializat / tehnic": aşadar, de la cuvinte şi expresii precum *educaţie formală* / *nonformală* până la *termen de validitate* (pentru *termen de valabilitate*).

Preluarea literală a unui cuvânt, ca ilustrare a mecanismului calcului semantic, a dus la înmulţirea cazurilor când unor cuvinte din vocabularul vechi al limbii române li s-a adăugat un sens propriu termenului englezesc corespunzător, de exemplu, *ţintă* cu sensul de *obiectiv* (în context militar, strategic etc.) sau *slujbă*, termen „reîntinerit" sub influenţa indubitabilă a engl. *job* „serviciu, post; loc de muncă".

Neatenţia, neconsultarea dicţionarelor (bilingve sau monolingve), necunoaşterea (nu neapărat nuanţată) a vocabularului celor două limbi aflate în contact sunt numai cîteva dintre cauzele unor exprimări improprii sau ilogice, rizibile, neadaptate spiritului limbii române (în unele cazuri, nu numai semantic, dar şi gramatical) sau în mod flagrant aproximativ-amatoristice. În multe traduceri subtitrate pe care le putem vedea la televizor apar termeni şi formulări ca: „ne vom pregăti ca *guerile*", *bavarieni*, „concediu *lucrativ*" (pentru engl. "*working* vacation"). În alte cazuri, e adevărat, este vorba numai despre tratarea nefericită a unor nuanţe semantice, implicaţii colocative sau stilistice: „(…) au o *conotaţie* magică", „Copilul *se centrează* pe întâmplări cu animale sau cu oameni", „atunci, se cer măsuri *totale*", *manifestare de forţă* (ca echivalent al engl. *a show of force* „demonstraţie de forţă".

Traducerile superficiale pot duce la apariţia unor adevărate „perle", în care este trădată fie referenţialitatea mesajului – de exemplu, *sloth* "a slow-moving tropical American mammal that hangs upside down from the branches of trees using its long limbs and hooked claws" (OXF)" – rom. „leneş (zool.), *Bradypus tridactylus* sau *Choloepus didactylus*" – tradus ca *trântor*, "rather *jerry-built*" (tradus prin „construită *cam nemţeşte*"), titlul operei lui Henry James *The Turn of the Screw* tradus ca „Turnul scorpiei", *Generalul Staff* (pentru a traduce *the General Staff* „Statul Major"), „sunt *de* gardă" (traducere a engl. *I am on my guard* „sunt *în* gardă / pregătit"); fie corectitudinea sau adecvarea exprimării – de exemplu, „nu *excede de* modernism", „o substanţă ***in****hidră*" (în loc de ***an****hidră* – cf. engl. *anhydrous* "not containing water").

Dacă necunoaşterea, în general, a vocabularului limbii engleze duce la traduceri greşite sau aproximative, „după ureche" (de exemplu, "the *trappings* of the West"[2] tradus prin „*capcanele* Occidentului"), cazul cel mai tipic pentru apariţia acestor „perle" este ignorarea aşa-numiţilor *False Friends* / *Deceptive Cognates* „prieteni perfizi / trădători"[3] – de exemplu, *vicious* „rău, hapsân" – tradus ca „plin de vicii" (cf. rom. *vicios*), „n-am nici măcar un scaun *decent* să-ţi dau"[4], „lunga *agonie* (…), ca aceea din Vietnam", „*dieta* aborigenilor e formată din (…)", „acum, englezii

[2] Termenul *trappings* este definit în dicţionare ca "the accessories and adornments that characterize or symbolize a condition, office, etc.: *the visible trappings of success*" (COLL).

[3] Care constituie tot atâtea *paronime şi omonime interlingvistice*. Aceste cazuri de traducere greşită reprezintă cea mai bună ilustrare a abdicării traducătorului de la efortul de a „lupta" cu literalitatea strictă (şi, după cum se observă, înşelătoare) a textului care trebuie tradus.

[4] E de observat că, în ultima vreme, adj. *decent* se foloseşte aproape exclusiv în colocaţii ca: *salarii decente*, *condiţii de lucru decente*; cf. eng. *decent* "proper and suitable; fitting: *a decent burial*" (COLL).

BDD-V372 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:50:31 UTC)

aveau *scuza* perfectă să fie egoişti", „*argumentele* în legătură cu moartea lui Ceaikovski" (în loc de „*disputele* care s-au ţesut în jurul morţii…").

Tendința de a nu depăși literalitatea textului original atinge şi nivelul frazeologic (uneori, chiar paremiologic) sau sintagmatic – de exemplu, „*Nu din nou! / Nu iară(şi)!*" în loc de „Iar? Nu!" sau „Iar(ăşi)? Nu se poate!"; „Cenuşăreasa fredona un cântecel care-i venise ei în mine *de nicăieri*" – pentru „(…) *din senin*"; „dându-ne *a doua şansă* să (…)" – în loc de „(…) *o nouă şansă*"; „Cerul e limita!" (cf. engl. "The sky is the limit"); „Sunt fericit că *pot să ajut*…", „Am *nevoie de o favoare*"; „Când *o zbura porcul*!" (în loc de „La *Paştele cailor*!") etc. E adevărat că, în unele cazuri, este vorba despre termeni specializați – de exemplu, „*buzunarul* Falaise a fost capturat" (pentru ceea ce ar trebui să se numească în româneşte „pungă – prin încercuire").

Literalitatea traducerii apare şi mai clar în acele cazuri în care înseşi structurile şi construcțiile gramaticale au fost redate ca în limba-sursă – de exemplu, „Care *pare să fie* problema?" (cf. "What *seems to be* the matter?"), „180.000 *trupe* ONU au pătruns în Coreea" (în loc de „180.000 de *soldați* / *militari*" – cf. engl. *troops* "(*pl*.) armed forces; soldiers" (COLL), „*N-am impresia* că *te fac prea* fericită, nu?" (în loc de „*Am impresia* că *nu prea te fac* fericită" – cf. engl. "*I don't think* I am making you very happy"); „*Două alte* vedete" (în loc de „*Alte două* vedete" – cf. engl. "*Two other* stars"); „N-avem cum să ştim, *cu Druggin mort* (în loc de „… *acum că a murit Druggin*"); „a *bătut-o până la moarte*" (cf. engl. *he beat her to death*); „*Pentru* mult timp, tatuajele au fost asociate cu marinarii şi delicvenții" (în loc de „Mult timp…"); „Fiecare roşie e *testată pentru* prospețime şi bogăția gustului" (cf. engl. *to be tested for*…)[5]; „Luăm o salată. Şi… *vorbim noi*" (în loc de „*Mai vorbim noi*", „… vorbim noi *apoi / după aceea / dup-aia*).

Pe lângă cauzele deja menționate ale literalității în traducere, care implică, în mod semnificativ şi masiv, şi factori extralingvistici (autosuficiența, excesul de încredere în propriile cunoştințe, superficialitatea sau chiar indolența în ceea ce priveşte activitatea de documentare specifică actului de traducere), *atitudinea anglomană* duce, şi ea, la o abordare servilă a textului (şi contextului – uneori mai larg, cultural) anglo-american – de exemplu,, traducerea lui *Caucasian* "another word for *Caucasoid* – denoting, relating to, or belonging to the light-complexioned racial group of mankind, which includes the peoples indigenous to Europe, N Africa, SW Asia, and the Indian subcontinent and their descendants in other parts of the world" (COLL) ca atare (*caucazian*), în loc de *europoid*; *ceasul cu alarmă* (cf. engl. *alarm clock* – în loc de *ceas cu sonerie / ceas deşteptător*; „am setat / pus / fixat *alarma*"). În mod asemănător, începe să se abuzeze de expresia *în contrast* „spre deosebire (de)", reflex indubitabil al engl. *in contrast* (v. engl. *contrast* "distinction or emphasis of difference by comparison of opposite or dissimilar things, qualities, etc. (esp. in the phrases *by contrast*, *in contrast to* or *with*)" – COLL).

[5] *To test* "2. (often foll. by *for*) to carry out an examination on (a substance, material, or system) by applying some chemical or physical procedure designed to indicate the presence of a substance or the possession of a property: *to test food for arsenic; to test for magnetization*" (COLL).

BDD-V372 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:50:31 UTC)

Traducerea poate îmbogăți fondul lexical al limbii române – şi chiar face acest lucru, în mod demonstrabil (aşa cum s-a întâmplat, de altfel, şi în trecut, când limbi ca neogreaca, italiana, germana, franceza au reprezentat „vioara întâi"); iar versiunile „anglizate" rezultate din comoditatea autorului (sau a ziaristului care a folosit materialele astfel traduse pentru compilarea propriilor articole) va da întâietate, în mod sigur, unor termeni internaționali – cei mai mulți, rădăcini latine sau neolatine. Astfel, se poate afirma că multe cuvinte „culte" sunt reintroduse în lexicul limbii (din sursă anglo-saxonă, în cazul de față): *oponent* începe să fie mai întrebuințat decât *adversar* sau *duşman*, *a se disipa* începe să câştige notorietate („e nevoie de 24 de ore pentru ca toxinele să se *disipeze* complet"), *epic* câştigă teren în uzul limbii curente, în contexte ca „o tragedie *epică*" – cf. engl. *epic* "of heroic or impressive proportions: *an epic voyage*" (COLL).

Zeci şi zeci de termeni de origine anglo-americană pătrund actualmente în varianta publicistică a limbii române – dar, implicit, şi în limba comună (de exemplu, *lip gloss*, redus la *gloss*, sau *make-up artist*, *PR* "public relations" etc.), deşi considerăm că sunt numeroase semne de întrebare în legătură cu şansele de a se impune în limbă ale unor anglicisme *sui-generis* (în realitate, barbarisme) precum: „porcuşori de Guineea" (în loc de *cobai*), „*reabilitarea* sistemului" (în loc de „*reamenajarea / reconstrucția* / *renovarea* / *refacerea* / sistemului" – de exemplu, „Noi ne-am obligat doar să realizăm infrastructura din interiorul parcului industrial, iar în rest avem programe de *reabilitare* a unor drumurile învecinate" – *Autostrada Nokia*, în *Cotidianul*, 07.05.2007); „Adriana Săftoiu a confirmat ieri, în cadrul unei discuții *informale* cu ziariştii (...), că şi-a depus demisia încă de luni". (*Cum a făcut Elena Udrea curățenie în jurul lui Băsescu*, în *Cotidianul*, 30.03.2007); „(...) în urma unei întâlniri *informale* de ieri seară de la un restaurant din Bucureşti, liderii PSD au hotărât să nu accepte nicio propunere venită din partea preşedintelui Băsescu (...)" (*Negocieri la Cotroceni cu săbiile pe masă*, în *Adevărul*, 20.03.2007); „Unul dintre candidați scria: „Profesorul dialogizează (sic!) cu elevii săi prin *itemi*" (*Jumătate dintre profesori, corigenți la titularizare*, în *Cotidianul*, 26.07.2005).

Unele anglicisme din categoria la care ne referim au fost utilizate, în limba de origine, *eufemistic*: „Liviu Voinea (…) susține că din România vor pleca firmele care au venit aici prin *relocare*, pentru mână de lucru ieftină (…)" (*România caută muncitori nemți*, în *Cotidianul*, 27.10.2006); „Coloşii industriali din interiorul oraşelor importante ale țării îşi vor schimba în câțiva ani poziția. Deja combinate importante din Capitală şi-au exprimat intenția de a-şi *reloca* activitatea (...) *Relocarea*, proces pe termen mediu şi lung" (*Mamuții industriali părăsesc marile oraşe*, în *Adevărul*, 30.05.06); „*Delocalizarea* luptei împotriva terorismului dusă de CIA a antrenat țări ca Spania, Italia, Germania, Suedia, Norvegia, Polonia, România, Ungaria, Maroc, observă „Le Figaro"". (*Uniunea Europeană cere, oficial, explicații guvernului SUA*, în *Averea*, 23.11.2005). „Inițial, noile tehnologii ale interfeței om-calculator au fost inventate pentru a ajuta persoanele cu *dizabilități*". (*Cyborgii sunt printre noi*, în *Cotidianul*, 11.05.2007); „(...) spotul a stârnit reacții puternice din partea organizațiilor care apără drepturile persoanelor cu *dizabilități*, în cadrul unei emisiuni de la Antena 3". (*Doamna Tăriceanu, pedepsită pentru clip*, în *Evenimentul zilei*, 25.08.2005).

BDD-V372 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:50:31 UTC)

Adesea însă aceşti termeni pun probleme de discriminare a sensurilor: care ar fi, de pildă, deosebirea dintre „*Mutări* şi *relocări*" (cf. *relocation* < *to relocate* "1. to move or be moved to a new place, esp. (of an employee, a business, etc.) to a new area or place of employment. 2. (*intr*.) (of an employee, a business, etc.) to move for reasons of business to a new area or place of employment"? La fel, pentru a deosebi *huligan* de *hooligan* este nevoie de cunoştinţe sigure de engleză.

Este limpede că există termeni de influenţă anglo-saxonă care tind să se impună, mai ales numeric, în limbajul presei actuale, dar de multe ori şi în limba curentă: de pildă, *a returna* o carte tinde să înlocuiască pe *a restitui* / *a înapoia* „(...) omul trebuie să păstreze bonul cel puţin 30 de zile, pentru ca să poată *returna* un produs defect în timp de 30 de zile", declară Laura Pascu". (*Garanţia produselor cumpărate iese la mezat*, în *Cotidianul*, 30.08.2006); *sever* se foloseşte insistent în sensul de „grav, drastic, serios": „(...) raportul (...) prognozează că vor urma creşteri de temperaturi ce ar putea da naştere la secete *severe*, valuri de căldură şi creşterea nivelului mărilor". (*Jacques Chirac: întreaga planetă este în pericol!*, în *Adevărul*, 05.02.2007); *proeminent* îl înlocuieşte pe *(bine)cunoscut*, *de frunte*: „Un alt document dezvăluie că doi *proeminenţi* lideri de stânga, Tariq Ali şi Robin Blackburn, l-au „curtat" pe John Lennon în speranţa de a-l convinge să finanţeze o librărie şi o sală de lectură ale Noii Stângi, la Londra" (*FBI face public dosarul secret al lui John Lennon*, în *Adevărul*, 21.12.2006); „*În contrast*, în cel de-al Doilea Război Mondial, 406.000 militari americani şi-au pierdut viaţa…" (*Campania din Irak, mai lungă decât al Doilea Război Mondial*, în *Evenimentul zilei*, 24.11.2006).

Alţii tind să devină simpli „termeni la modă" – şi, în acelaşi timp, barbarisme: „(...) ţările aliate, care au pus la dispoziţia SUA *locaţii* de tranzit, detenţie/anchetă a prezumtivilor terorişti (…)"; „încearcă să obţină imagini luate din satelit ale unor *locaţii* din România şi Polonia (…)" (*Uniunea Europeană cere, oficial, explicaţii guvernului SUA*, în *Averea*, 23.11.2005); „televiziunea publică şi-a *focusat* interesul pe meciul Middlesbrough–Steaua, căruia i-a dedicat trei zile de ediţii speciale". (*Intrăm în groapa cu hooligani*, în *Cotidianul*, 27.04.2006); „ţinuta… recomandată a *party-ului* este, desigur, cea a epocii de glorie a formaţiei – pantaloni trapez, gulere largi". (*Boney M, concert la Club 30 din Timişoara*, în *Curentul*, 12.10.2005).

Firește, nu se poate anticipa în mod serios (sau principial) asupra şanselor – în mod sigur, destul de diferite – ale unor astfel de termeni de a se impune în uzul limbii: „(...) doar 0,1% din totalul *fermierilor* de la noi au mai mult de 100 de vaci în gospodărie şi ar putea, astfel, să facă investiţii semnificative". (*Laptele pierde startul aderării la UE*, în *Evenimentul zilei*, 24.11.2006); „(…) cei de la BGS au certificat de *paramedici* şi brevet de scufundători". (*Călin Goia: „Nu sunt un salvator!"*, în *Realitatea românească*, 15 septembrie 2005); „Gabriela şi Lembit Opik au fost şi protagonişti unui *pictorial*, realizat într-un hotel, lăsându-se fotografiaţi în ipostaze foarte tandre". (*Relaţia noastră nu e bazată pe sex*, în *Averea*, 17.01.2007). Dacă termeni ca *proeminent* „important, de frunte/vază, celebru", *dramatic* „semnificativ, mare/major; impresionant", *sever* „grav, serios, drastic; dur", *locaţie* „amplasare, loc, situare; sediu", *porcuşor de Guineea* „cobai", *reabilitare* „reconstrucţie, renovare; punere la punct", *educaţie formală* / *nonformală*, *itemi* au şanse să rămână în vocabularul şi uzul curent al limbii române, se pare că sunt mai puţine şanse în acest sens pentru cuvinte şi forme sau exprimări ca *adecvanţă*, *bavarieni*, *estonieni*,

BDD-V372 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:50:31 UTC)

cecklist, *a se focusa, a se centra* „a se concentra", *un climat simpatetic*, *termen de validitate*.

Un fenomen destul de răspândit în cadrul acestui proces de împrumut lexical este reprezentat de calcurile gramaticale: „Schimbările demografice şi scăderea fertilităţii au avut implicaţii deosebite pentru *politicile sociale*, piaţa muncii, sistemul de sănătate şi învăţământ". (*Vrei sau nu vrei să rămâi în România?*, în *Cotidianul*, 26.10.2007); „Savanţii cred că fără *politici de mediu* adecvate (...) numărul zilelor calde şi periculoase va fi între 200 şi 500% mai mare". (*Canicula se instalează şi noaptea şi se prelungeşte până marţi*, în *Cotidianul*, 20.06.2007).

Unii termeni de origine anglo-americană au o certă încărcătură culturală (mai mult sau mai puţin evidentă), unele cuvinte din acest grup constituind chiar „citate culturale": „Sâmbătă, *agonia şi extazul* au fost apanajul suedezilor şi trinidadienilor" (*Piraţii din Caraibe*, în *Cotidianul*, 12.06.2006); „(…) studiul a demonstrat că „*gulerele albe*" – managerii, administratorii şi intelectualii – sunt mai puţin satisfăcute de viaţa lor decât persoanele implicate în procesul de producţie, efectuând muncă fizică". (*Frizerii şi florarii, cei mai fericiţi*, în *Libertatea*, 30.03.2006); *Zi neagră pentru* ***gulerele albe*** *PSD* (titlu de articol din *Averea*, 21.12.2005) – cf. engl. *white collar* "of, relating to, or designating nonmanual and usually salaried workers employed in professional and clerical occupations: *white-collar union*" (COLL).

Chiar dacă româna s-a dovedit o limbă ospitalieră, un „paradis al împrumutului lexical", o limbă „omnivoră" (aşa cum au constatat şi mulţi lingvişti străini), iar procesul „sincronizării" sale cu limbile de cultură occidentale este nu numai de dorit, dar şi o actualitate certă (în special în contextul tendinţei de globalizare), nu ar fi rău ca „filtrul" normării lingvistice să opereze în mod concret şi eficient în acest domeniu, prin eforturile conjugate ale specialiştilor – nu în ultimul rând ale celor din domeniul învăţământului şi al educaţiei; filierele şi mecanismele prin care se desfăşoară acest împrumut ar trebui să fie „ecologizate" – măcar în măsura reprezentată de acţiunea şcolii şi a factorilor culturali încă activi. Desigur, normarea nu s-ar cuveni să fie percepută ca o „sperietoare" sau ca un „jug" impus utilizatorilor limbii, ci ca o minimă cerinţă de măsură şi bun-simţ. Credem că este, totuşi, de dorit ca neştiinţa unora să nu ajungă norma / standardul de referinţă după care să se conducă un proces atât de important cum este îmbogăţirea lexicală a limbii.

Bibliografie

Avram 1997: Mioara Avram, *Anglicismele în limba română actuală*, Bucureşti, Editura Academiei Române.

Bantaş 1978: Andrei Bantaş, *English and Contrastive Studies*, Bucureşti, T.U.B.

Bantaş, Croitoru 1998: Andrei Bantaş, Elena Croitoru, *Didactica traducerii*, Bucureşti, Editura Teora.

COLL = *Collins English Dictionary and Thesaurus*, HarperCollins Publishers, 1992 (dicţionar electronic, Versiunea 0.1).

DEX^2 = *Dicţionarul explicativ al limbii române* (coord. Ion Coteanu, Luiza Seche, Mircea Seche), Editura Univers enciclopedic, Bucureşti, 1998.

Dimitrescu 1995: Florica Dimitrescu, *Dinamica lexicului românesc*, Cluj, Editura Clusium.

BDD-V372 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:50:31 UTC)

Hristea 1994: Theodor Hristea, *Probleme de cultivare şi de studiere a limbii române contemporane*, Bucureşti, Academia Universitară Athenæum.

MCM = *MacMillan English Dictionary for Advanced Learners*, MacMillan Publishers Limited, 2002.

Manea 2006: Constantin Manea, Maria-Camelia Manea, *Translation from English and Decalcomania – as Sources of Both Errors and Lexical Enrichment in Contemporary Romanian*, în *Studii de gramatică contrastivă*, nr. 6, Editura Universității din Piteşti, p. 103-118.

MDN = Marcu 2000: Florin Marcu, *Marele dicționar de neologisme*, Bucureşti, Editura Saeculum I.O.

Stoichițoiu Ichim 1993: Adriana Stoichițoiu Ichim, *Anglomania – o formă de snobism lingvistic*, în *Comunicările Hyperion*, vol. II, Bucureşti, Editura Hyperion XXI, p. 270-280.

Stoichițoiu Ichim 2001: Adriana Stoichițoiu Ichim, *Vocabularul limbii române actuale. Dinamică, influențe, creativitate*, Bucureşti, Editura *ALL*.

OXF = *The New Oxford Dictionary of English*, Oxford University Press, 2001.

WEB = *Webster's Encyclopedic Unabridged Dictionary of the English Language*, New York/Avenel, Gramercy Books, 1994.

Comunication's distorsions in romanian language, in relation with the translation

It is the main aim of the present paper to present evidence corroborating the opinion that much of the neologizing lingo today's Romanian press uses is, to some extent, the result of translation (or else, *mistranslation*) from sources written – or orally delivered – in English. When translation is seen as mere 'transliteration' of a text / message conveyed in a foreign language, messages naturally go awry; but when a whole domain of the target-language (i.e. the lexicon of contemporary Romanian) is affected by this trend, the influence thus recorded can be really critical. The channels which that influence has adopted in order to permeate the more recent Romanian vocabulary are no doubt various: literal translation, literal taking over, misadaptation, inept or infelicitous equivalents, loan translation / calque, etc. The authors did not choose a normative or (hyper)critical approach.

Piteşti, România

BDD-V372 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:50:31 UTC)